

Др. Василь Ленцик

РИМ і УКРАЇНА

• Слово Доброго Пастыря •

Ніщо не противиться виданню.
Філаделфія, 31 грудня 1951.

о. Др. ВАСИЛЬ МАКУХ
Епархіальний Цензор

Ч. 2403/51.М.

Дозволяється видати.
Філаделфія, 1 січня 1952.

† КОНСТАНТИН
Єпископ

Обкладинка роботи С. Гординського

РИМ і УКРАЇНА

Історія Української Церкви в датах

написав

Др. Василь Ленцик

СЛОВО ДОБРОГО ПАСТИРЯ
Видавництво О.О. Василіян
в ЗДА

РІК III.

Ч. 2.

Лютень 1952

Святий Володимир Великий
Князь Руси-України

ВСТУП

Оця маленька книжечка, що її даємо Шановному Читачеві “Слова Доброго Пастыря” в руки, під наголовком “РИМ і УКРАЇНА”—не має претенсій бути якоюсь вичерпною працею на таку широку та дуже цікаву тему. Це тема, про яку можна писати грубі томи. Нашим завданням було: дати перегляд історії нашої Церкви в датах від найдавніших часів по сьогодні. На основі тих дат і фактів ми побачимо якими живими були звязки наших предків з Апостольською Столицею вже в заранні нашого оформлено-державного життя, і що ті звязки не переривались до найновіших часів, дарма, що вороги українського народу та його самостійно-державного життя так дуже лукаво на ті звязки дивились і дивляться та всіма способами, дуже часто найбруднішими й брутальними стараються нас від того Риму — осередку правди і культури—відірвати. Ба, що більше, багато історичних фактів із нашого минулого ворог старався перед нашим народом закрити, нерідко фальшувати історичні документи, “очищаючи” наші літописи та інші історичні памятки, щоб тільки затерти якінебудь сліди наших звязків в церковних справах із Заходом. В слід за тим стараються представити вороже наставлення нашого народу до Риму, як осередка Католицької Церкви, щоб в цей спосіб і грядучі покоління вороже настроїти до єдності з Апостольською Столицею.

За тим чужим нам на світленням пішло багато наших істориків, які чужі—звичайно московські погляди—взяли за свої. Через те загал наш під оглядом ознайомлення з рідним церковним минулім є цілком збалансений і не має ясного погляду на таку важну справу. Правда, останні досліди наших видатних православних істориків, що

свої висновки опирають на власних студіях нашого церковного минулого, дають позитивні висліди, згідні з історичною правдою.

Сьогодня вже належно оцінюється св. священомученика Йосафата, як вірного сина своєго народу і ревного пастиря, а не так, як це Його старалась представити ворожа московсько-православна пропаганда. Належна є теж оцінка шкідливого встрявання в церковні справи козаків у той час, коли всі православні єпархи з митр. Борецьким, а відтак Могилою (за виїмком Ісаї Копинського), були за патріярхатом обєднаним з Апост. Столицею.

Належну оцінку дав недавно померлий сеніор наших істориків проф. Дмитро Дорошенко таким оборонцям православія як: Юрій Кониський, Мелхіседек Значко-Яворський та Віктор Садковський, від яких уніяти стільки натерпілись в часах Катерини II, а про яких пок. проф. Д. Дорошенко так пише: “Коли на Прабовережжі ми зустрічаємо борців за православіє таких, як Юрій Кониський, Мелхіседек Значко-Яворський, Віктор Садковський, то й вони, по суті, являлися агентами російського уряду.”

Про наші звязки з Римом і унію говориться вже не як про “польсько-єзуїтську інтригу,” а тільки наші звязки з Римом оцінюються, як здоровий змисл наших провідників у минулому, що в тяжких хвилинах нашого народу шукали помочі на Заході. Так було в часах татарської навали, коли до Ліону їде архієп. Петро, що з його оповідання перед учасниками Собору, як каже проф. Томашівський,” пробивається віра у відпорність католицького світа супроти азійських наїздників.”

Нічим іншим не була й Берестейська Унія, як тільки виявом інстинкту самозбереження та здорового розуму, щоб нашу Церкву в добі її найстрашнішого занепаду уздоровити та вивести на правильний шлях.

Українську католицьку Церкву оціню-

ється вже, як рідну Церкву українського народу.

Коли в другій світовій війні впали кордони, що ділили східних Українців від західних, тоді бл. пам. митрополит Андрей Шептицький звернувся до православної єпархії та інтелігенції в справі обєднання. Відповідь на цей заклик була холодна. Ще, видно, залишки чужих впливів вікової неволі були за сильні на наших братах зі східних земель. Проте, цілий ряд видатних умів зі східних земель навязало контакт з пок. Митрополитом Андреєм. Під проводом Митрополита Андрея відбуто засідання вчених православного та католицького віровизнання, які постановили оснувати Церковно-Археографічну Комісію, метою якої було за статутом: "Наукове дослідження історії української Церкви в аспекті об'єктивної аналізи причин розєднання колись єдиної української Церкви, з глибокою вірою в її майбутню єдність." Церк. Арх. Комісія відновила свою діяльність на еміграції і в тому напрямі багато вчених, православних та католиків, діє до сьогодні.

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕРКВИ В ДАТАХ

862 рік Два воєводи варяга Рурика — Аскольд і Дир — прибули до Києва, звільнили його від Хозар. Вони оба були християни. В тому часі патріярх Царгороду Ігнатій, що був у єдності з Римом, вислав на Україну єпископа. Між підлеглими царгородському патріярхові єпархіями вичисляється на 60-му місці руську єпархію, мабуть Тъмутороканську, надалеко Босфору, нинішнього Керчу.

863 Апостоли Словян, — св. Кирило і Методій, — проповідаючи Євангелію серед Хозарів, перейшли через Зах. Україну на Моравію. Вони переклали грецькі богослужбові книги і Св. Письмо на словянську мову письмом, що його самі уложили.

868 Папа Адріян II затвердив богослужбові книги св. Кирила і Методія в словянській мові; те саме зробив і папа Іван VIII.

944 Договір князя Ігоря з Греками. Частина посольства — християни. Згадка про парохіяльну церкву св. Іллі в Києві. З того можна заключати, що в Києві мусіла вже бути більша громада християн.

957 Хрещення княгині Ольги в Царгороді. За неї християнство стає другою державною релігією побіч паганства. Кн. Ольгу хрестив патріярх Теофілакт, що був у єдності з Римом. Його висвятив папа Лев VII.

959 Посольство кн. Ольги до цісаря Оттона I з проханням прислати на Русь єпископів і священиків.

961 Адалберт, монах з Трієр, висвячений на єпископа для місійної праці на Русі.

977 Перше посольство з Риму на Русь від папи Венедикта VII до князя Ярополка.

988 Хрещення князя Володимира Великого в Корсуні. Також хрещення києвлян в річці Почайні, при її гирлі, де сьогодні кінчиться вулиця Хрещатик. Володимир спроваджував священиків із Болгарії, що була в злуці з Римом.

991 Нові посли з Риму до Володимира Великого. Зачалася будова катедри в Києві т.зв. Десятинна церква Пресв. Богородиці.

994 Володимир В. висилає посольство до Риму. Це посольство звязане мабуть із настановленням єпархії на Русі.

1000 Володимир Вел. приймає послів папи Сильвестра II, що приїхали до Києва в товаристві чеських та угорських послів.

1007 Архієпископ Бруно-Боніфатій прибув до Києва в дорозі на місійну працю до Печенігів. Володимир прийняв його дуже сердечно й супроводив до границі землі Печенігів. Бруно мав привести до перемиря між Печенігами та Володимиром.

1051 Літопис подає: “В літо 6559 (християнська ера 1051 рік) постанови Ярослав Илариона митрополитом, Русина, святій Софіи, собрав єпископи,” оминаючи царгородського Патріярха. Це означало—зірвання взаємин київської Церкви з Царгородом.

1054 Смерть Ярослава Мудрого, якого 4 дочки замужні за римо-католицькими володарями захід. Європи (сам був жонатий з латинничкою). Ціла його державна і церковна політика була звернена на Захід.

1054 Розрив між Церквою царгородською і Римом, т.зв. схизма патріярха Михайла Керулярія.

1054 Папські легати, що викляли патріярха Керулярія в Царгороді, в поворотній дорозі вступили на Русь, де їх було прийнято дуже широко.

1054 Початок панування князя Ізяслава, найбільшого католицького князя Руси.” По його стороні стоїть св. Теодозій Печерський.

1075 Ярополк, син Ізяслава, передає папі Григорієві VII в імени батька Київську Державу в ленно св. Петра, за що папа надав Ізяславові титул “Рекс Апостолікус.” Папа Григорій VII пише Ізяславові 17.4. 1075 сердечного листа.

1086 Смерть кн. Ярополка, що остав вірний своїм католицьким переконанням. З його часів є монета з образом св. Петра; в Києві він побудував церкву св. Петра, якого почитання саме тоді дуже поширювалось в Україні.

1104 Перший митрополит у Києві Грек Никифор, що зачав заводити царгородський роздор в Україні.

1147 В місяці липні Ізяслав II Мстиславич скликає до Києва Собор Єпископів і звертається до цього Собору з запитанням: чи Руська Церква має право сама ставити свого голову? По нараді, іменем зібраних владик, чернігівський єпископ Онуфрій, заявив, що, згідно з церковними канонами, єпископи мають право вибрати митрополита, та що нема ніяких перепон у його висвяченні: "...у нас єсть глава св. Клиmenta, яко же греци ставят рукою св. Ивана." І тоді висвячено на митрополита, без згоди царгородського патріярха, Українця, старшого ченця Зарубського монастиря Клима Смолятича.

1207 Під тим роком є згадка в римських документах про два листи папи Іннокентія III в справі унії. Один до угорського короля Андрія — папа пише, що в тій справі висилає кардинала Григорія до Галичини, другий лист папи був звернений до галицького духовенства.

1214 Угорський король Андрій, якого війська окупували Галичину, пише до папи Іннокентія III,

що бояри і народ Галичини готові злучитися з римською Церквою, зберігаючи свій обряд.

1215 Папа Іннокентій III звернувся листом до єпископа Галичини, запрошуючи його на IV Лятеранський Собор. Але тоді вибухло в Галичині повстання проти Угрів і через те владика на собор не міг поїхати.

1245 Український архиєпископ Петро Акерович бере участь на Ліонському Соборі і разом із папою Іннокентієм IV служить Службу Божу у грецьких ризах.

1245 Посольство папи Іннокентія IV під проводом Піяно де Карпіні у Володимири Волинському переговорює з українськими єпископами в справі заключення унії з Римом.

1247 Князь Данило шле з Холма до Ліону посольство під проводом ігумена Григорія. По 2 місяцях посли вернулись та принесли згоду папи на всі домагання галицько-волинської землі.

1253 Папський легат Опізо коронує князя Данила в Дорогичині на короля Русі. Данило, а з ним усі єпископи, зложили присягу на унію, а папа гарантував непорушність грецького обряду.

1320 Митрополит Петро на домагання царгородського патріярха переносить київську митрополію, що від 1299 р. містилась у Володимирі над Клязмою, до Москви.

1400 Литовський митрополит Ки-пріян, як прихильник унії, взяв під свєю юрисдикцію галицьку митрополію і листами впливав на патріярха в Царгороді, щоб він зaczав кроки в справі унії.

1414 Собор у Новгородку, де вибрано митрополитом Григорія Цамвлака для всіх єпархій української та білоруської землі. Григорій Цамвлак прийшов із Болгарії, яка все більше схилялась до Риму, ніж до Царгороду, і тому, московський митрополит Фотій всіми силами боровся проти його затвердження Царгородом. На соборі у Новгородку обговорювано також справу унії з Римом.

1418 Митрополит Григорій Цамвлак, не признаваний царгородським патріярхом, з депутацією около 300 осіб бере участь на соборі в Констанці.

1437 Царгородський патріярх Йосиф II, бажаючи поєднання з Римом, висвятив свого однодумця Ізидора на митрополита київського і всієї Русі.

1438 Митрополит Ізидор, в порозумінні з московським князем Василем, в товариствіколо 200 делегатів руських єпархій, поїхав на собор до Фльоренції, де були також делегати олександрійського, антіохійського, єрусалимського і царгородського патріярхів та вели переговори з папою Евгеном IV в справі унії.

1439 (5-го червня) Проголошено Фльорентійську Унію. Підписали її повновласники всіх патріярхів, також і 33 Греки,крім двох грецьких делегатів. Підписав її й митрополит Ізидор, як митрополит київський і повновласник олександрійського патріярхату. На цьому соборі устійнено всі спірні точки. Засадою стало: одна віра у двох рівноправних обрядах.

1440 Московський князь Василь заарештував митрополита-кардинала Ізидора й замкнув його в чуднівському монастирі за те, що він приступив до унії.

1441 Митрополит Ізидор втік із вязниці та подався на захід. Проти унії був польський король та польське духовенство — єпископ Вильна Матей і примас Збігнєв Олесницькі.

1453 Царгород здобули Турки і вони заборонили царгород-

ській Церкві вдержувати зв'язок із Римом. Останній патріярх Григорій II Маммас, католик, утік до Риму.

1458 Ізидор добровільно зложив уряд митрополита, а на його місце папа назначив нового митрополита Григорія, за яким пішли всі українські єпископи. Папа Пій II відділив українсько-білоруську, тобто київську митрополію від московської.

1474 По смерти Григорія, митрополита київського, галицького і всієї Русі, українські владики вибрали митрополитом Мисаїла Пструча, звернувшись до папи з проханням затвердити той вибір і взяти в оборону українську Церкву перед польськими єпископами, що втручувались в справи української Церкви. Знову заявили, що стоять на становищі Фльорентійської Унії. Про віру дальших митрополитів, Симеона, Йони та Макарія, не маємо певних відомостей.

1500 Митрополит Йосиф Болгаринович — уніят, часто листувався з папою Олександром VI, який потвердив важність хрещення в східнім обряді, що оспорювали деякі латинники.

1509 Собор у Вильні, на якому митрополит Йосиф Солтан, хоч сам не уніят і висвячений православ-

ним царгородським патріярхом, на зразок латинського церковного права, запровадив багато корисних змін, що мали причинитись до піднесення духовного стану і цілої української православної Церкви. Він запровадив також практикований тоді на Заході новий чинник: собори духовних і світських. Своїх князів уже не було, щоб могли боронити Церкву, отже, до того закликав він громадянство, яке мало дати Церкві поміч.

1581-1582-1583, в цих роках князь Константин Острожський переговорює з папським легатом Антонієм Поссевіном в справі унії.

1588 Перший раз в історії нашої Церкви загостив на Україну особисто царгородський патріярх Єремія. Великі непорядки в Царгороді та нетактовне поведення патріярха на Україні й жадібне збирання грошей, (що й було головною ціллю поїздки патріярха на Україну), — так зразило всіх, що після його від'їзду українські владики порішили раз на все зірвати з Царгородом і підчинитися голові Христової Церкви Папі Римському.

1590 Кілька українських єпископів зіхалося до Белза в Галичині й там вже біжче обговорювали справу нового обєднання з Римом. Собори в тій справі відбувалися ча-

стіше й на них прибувало все більше однодумців. Найідейнішими подвижниками Унії були: Іпатій Потій, єпископ володимирський, та Кирило Терлецький, єпископ луцький.

1595 (12 червня) Єпископи нашої Церкви в Бересті остаточно уложили письма: одно до папи Климентія VIII, в якому предкладають свою заяву приступлення до унії, що його на припоручення єпископату вручать особисто єпископи Іпатій Потій і Кирило Терлецький. Друге письмо було звернене до польського короля.

1595 (23 грудня) Папа Климентій VIII приймає святочну заяву приступлення української Церкви до унії. Окремою буллею папа подав це до відома цілому світові. З цієї нагоди казав папа теж вибити золоті і срібні медалі з написом: “Рутеніс рецептіс.”

1596 Київський митрополит Рагоза скликав собор до Берестя та урядово проголосив унію української Церкви з Апостольською Столицею, що увійшла в історію під назвою “Берестейська Унія” (8 жовтня 1596).

1599 Іпатій Потій після смерти митрополита Михайла Рагози стає київським митрополитом. Він

обороняє унію перед нападами зі сторони незединених та латинської єпархії.

1604 Князь Константин Острожський звернувся до папи Клиmenta VIII в справі унії, яку вважає за можливу тільки за згодою всіх східних партіярхів.

1605 Папа відповів Острожському, що унія — це нічого нового, її ж оформлено на Флорентійському Соборі, де урівноправнено обряди східної та західної Церкви.

1613 Вмирає Іпатій Потій, творець унії. За нього унія значно укріпилась, здобуваючи собі щораз ширші кола гарячих визнавців. Між іншими, около 80 знатних родин волинської шляхти приступило до унії.

1613 Вступає на митрополичий престіл Йосиф Велямин Рутський, ревний, талановитий наслідник Потія.

1617 Йосафат Кунцевич стає полоцьким архиєпископом.

1617 Митрополит В. Рутський переводить реформу чина Св. Василія Великого.

1618 Козаки втопили генерального вікарія уніятського митрополита, Грековича.

1623 Вмирає мученичою смертю архиєпископ Полоцька, Йо-

сафат Кунцевич, під час архипастирських відвідин у Вітебську.

1624 Папа Урбан VIII видав заборону, щоб ніхто, ні світський, ні духовний, а тим більше Василіяни, не переходили на латинський обряд, навіть через найважніші причини, без особлившого дозволу Апостольської Столиці.

1626 Синод в Кобрині в справі оснування Духовної Семінарії та привернення церковної карності. Метою собору були унійні справи, але незединені не прибули.

1628 Мелетій Смотрицький, по повороті зі Сходу, оголосив апольогію подорожі до східних країв, у якій представив сумний стан східної Церкви. Смерть св. Йосафата та подорож на Схід були причиною його навернення на унію.

1628 Смотрицький переговорює в Києві в справі патріярхату. В грудні того самого року в “Перенезіс” до віленського брацтва порушує справу патріярхату в Україні. “Царгородський патріярхат — пише Смотрицький — перенесім на землю руську, бо з волі Божої маємо до того час, нагоду і причину.”

1629 Митрополит Рутський пише до папського нунція про патріярхат у Києві; патріярхом мавби

стати наслідник Борецького, Петро Могила.

1635 Волинський воєвода Санґушко пише папі Урбанові VIII, що православні хочуть мати патріярха підлеглого папі.

1635 За патріярхатом є король Владислав IV, який в цей спосіб хотів погодити уніятів з православними. І Петро Могила був за патріярхатом.

1636 Митрополит Рутський знову пише про патріярхат до Риму і називає Могилу — як кандидата на цей пост, але Рим цеї думки не підтримав.

1637 Вмирає митрополит Рутський. Це одна з найбільших постатей уніятської Церкви. Добро стада, справа Божа — це перша й найважніша його ціль. Особистих амбіцій не мав. Сам хотів зрезигнувати з посту митрополита в користь Могили, якщо б було дійшло до створення українського патріярхату, обєднаного з Апостольською Столицею. Він видвигнув клич: “погодити Русь з Руссю.” Заслужив собі на назву “Атаназія Русі,” “стовпа Церкви.”

1642 Вступив на митрополичий престіл Антоній Селява. За його володіння провадились розмови в справі обєднання. Папа, за радою

Методія Терлецького, єпископа луцького, вислав листи до ріжних осіб, між ними до Петра Могили й Адама Кисіля. Обидва останні у відповіді зясували свій погляд на унію.

1643 Папа Урбан VIII проголосив архиєпископа Йосафата блаженним.

1647 Вмирає митрополит Петро Могила, не докінчивши перетрактацій в справі унії. Це великий реформатор української православної Церкви, вихованок Заходу, ідейно та догматично був близький католицькій Церкві. Його ісповідь віри та катехизм майже католицькі.

1648 Козацьке повстання проти Польщі, під час якого потерпіло дуже діло обєднання. Коло сто уніятських священиків згинуло з козацьких рук. В тих часах виступає видатний єпископ Холма, Яків Суша, автор життєпису св. Йосафата та Смотрицького.

1652 За єпископа Ратошинського ціле Закарпаття прийняло в Ужгороді унію.

1655 Вмирає митрополит Селява. До нього був звернувся папа Урбан VIII з пропамятними словами: “Пер вос, меі рутені,totum орієнтем конвертendum сперо.”

1674 На митрополичий престіл приходить Кипріян Жоховський. За нього Церква скріплюється, унія поширюється на ціле Правобережжя, і в Гетьманщині переконались, що православіє не є заборолом народності, а тільки містком до обмосковлення. За Жоховського уніятська Церква набирає рідного національного характеру.

1680 Т. зв. люблинський зїзд, на якому мали радити над об'єднанням православних з уніятами. Однаке, цей зїзд розвязано під на-тиском латинського духовенства і шляхти, що боялись дати деякі привілеї уніятській єпархії та духовенству.

1685 Гедеон Четвертинський, колишній єпископ луцький, ставши київським митрополитом, визнав зверхність московського патріярха.

1686 Київську митрополію передав царгородський патріарх Діонисій за ціну 40 соболів та 200 золотих рублів московському патріярхові.

1692 Іннокентій Винницький, єпископ Перемишля, переходить з цілою єпархією на унію.

1700 Львівська єпархія з єпископом Йосифом Шумлянським перейшла на унію.

1705 Цар Петро, з ненависті до унії, вбиває в катедрі св. Софії в Полоцьку п'ятьох Василіян. В часі т.зв. північної війни його війська нищать уніятські церкви, монастири, а митрополит Заленський мусів утікати до Німеччини.

1708 Львівська Ставропігія перейшла на унію і в цей спосіб формально обєднались всі українські землі на захід від Дніпра з Апостольською Столицею.

1720 Замойський Синод за митрополита Льва Кишки. На ньому переведено цілий ряд реформ в уніятській Церкві; м. ін. запроваджено читану Службу Божу, до “Вірую” додано “і Сина.”

1729 Львівський єпископ Атаназій Шептицький стає на чолі всієї митрополії. За нього організуються Василіяни в окрему руську провінцію зі своїм архимандритом. Видав літургічні книги. Зібрав гроші на будову катедри св. Юрія, хоч сам не встиг збудувати. (Помер 1746 року.)

1749 Лев Шептицький стає архієпископом львівським. Він збудував катедру св. Юрія у Львові в нинішньому її виді.

1755 Юрій Кониський стає єпископом Могилева. Хоч свідо-

мий Українець, у боротьбі з уніяцькою Церквою йде цілком по лінії Москви. Побувши 4 роки в Москві, привіз звідти плян знищення уніяцької Церкви і стає сліпим знаряддям в руках жорстокої Катерини II.

1755 Папа Венедикт XIV видав буллю “Алляте сунт,” якою заборонив перехід на латинство.

1760 Починається інспірована царським урядом нагінка й агітація проти унії в Україні.

1768 Гайдамацькі заворушення, під час яких впало жертвою сколо трисяч уніяцьких священиків та багато тисяч невинних жертв. Це все діялось за вказівками Катерини II, хоч вона цього випиралася. Катерина II вислава ген. Кречетнікова приборкати гайдамаків, а відтак ген. Румянцева, який з військом проводив “місію” на Правобережжі. Вислідом їого акції було відібрання уніятам понад 1200 церков. Тюрми Уманя, Білоцеркви, Бердичева заповнились тими, хто не хотів слухати “місіонарів” Румянцева.

1772 Дієцезії: Львів, Перемишль, Холм та південна частина дієцезії луцької, після першого розбору Польщі, переходят під Австрію. В Австрії наша Церква була зрівнана в правах з латинською, а не так, як у

Польщі, де на унію дивились, як на щось другорядне.

1783 Австрійський цісар Йосиф II оснував у Львові Духовну Семинарію, в якій мало вчитись духовенство для цілої Галичини й Буковини. З цієї Семинарії вийшов цілий ряд видатних робітників на церковній та народній ниві. З мурів Духовної Семинарії у Львові вийшло галицько - українське відродження. Маркіян Шашкевич, Яків Головацький та Іван Вагилевич — т.зв. “Руська Трійця” — були вихованками Духовної Семинарії у Львові.

1788 На Волині з'явилися московські провокатори, які дали Полякам притоку переслідувати уніятів за мниму участь в підготовці нової гайдамаччини. (Про це оповідає в своїй книжці о. Бродович, що був наочним свідком тих подій).

1794 Віктор Садковський, син православного священика, що перейшов на унію, а відтак знову на православіє, хоч сам з походження Українець, цілковито став на службі Катерини II. Ставши єпископом, Садковський при помочі російського війська побоями “навертав” уніятів на російське православіє.

1795 Катерина II зліквідувала уніятську митрополію та всі

єпископства, за виїмком полоцького. За час панування Катерини II перетягнено на православіє з 11,000 уніятських парохій 9,000 — з 8,000,000 душ. При унії остало ще коло 1,500 церков та коло 2,000,000 вірних, яких смерть цариці охоронила перед “наверненням.” Проти насильного ліквідування уніятської Церкви в межах Росії підніс протест львівський єпископ Петро Білянський. За уніятами вставлявся в цариці Папа та австрійський ціsar Леопольд II, однак це нічого не помогло.

1805 Помер на вигнанні в Петербурзі останній митрополит київський Теодозій Ростоцький. Після нього, хоч і відновлено ще на деякий час митрополію в межах Росії, митрополит мав титул “уніятський,” а не київський.

1809 Помер єпископ Закарпаття Андрій Бачинський. Це найбільше заслужений єпископ Закарпаття, великий організатор церковного та національного життя. 1798 р. заложив він в Ужгороді Духовний Ліцей, робив старання, щоб Закарпанття обєднати з галицькою митрополією. Мав він титул еп. Мукачева з осідком в Ужгороді.

1816 На митрополичий престіл у Львові вступає Михайло Ле-

вицький, досі єпископ Перемишля. Під кінець життя Рим іменував його кардиналом (1856). Це був перший кардинал Українець, а другий української Церкви (перший Ізidor—Грек). Митр. Левицький виступав в захисті прав української мови, дбав про освіту народу, організуючи церковні школи, де вчили в народній мові; дбав і за високу освіту для духовенства. На час його митрополитування припадає “Весна народів” і галицьке відродження.

1838 Помер останній уніяцький митрополит в межах Росії (без титулу київський) Йосафат Булгак. Головою уніяцької Церкви стає відступник Йосиф Семашко.

1839 Цар Микола I насильно ліквідує унію в межах Росії. Допомагали йому відступники: Семашко, Лужинський та Зубко. Немов на глум казав цар вибити медалю, на якій з одної сторони був напис: “Отторжені насилиєм” — а з другої сторони “соєдинені любовію.” Проти того насильства запротестував Папа Григорій XVI та галицький митрополит Левицький. Захід назагал мовчав. На протест Папи цар відповів, що перехід був “добровільний.”

1841 Папа Пій IX виказав документально, що ліквідація унії в

Росії була насильною. Ці документи вийшли окремою книжкою.

1860 Єпископ Яхимович, провідник галицьких Українців із часів “весни народів,” тоді ще як єпископ помічник, що від 1849 р. був єпископом Перемишля — став галицьким митрополитом. Хотів упорядкувати на соборі обрядові справи, але нена-дійно помер 1863 р.

1863 Проголошено т.зв. “Конкор-дію,” силою якої було заборонено переходити на лат. обряд без окремого дозволу Папи. Поляки цього не придержувалися.

1863 Папа Пій IX проголосив свя-щеномуученника Йосафата святым Вселенської Церкви.

1870 Вступає на митроп. престіл Йосиф Сембратович, ревний пастир та борець за тверезість народніх мас, організує “Брацтва тве-резости.” Боротьба з піянством була причиною, що уряд за намовою польської шляхти усунув його з митрополії, ніби під закидом русофільства. Правдива причина, це банкроцтво шинків і тим самим зменшення доходів польської шляхти, що розпивала наш народ. Митрополит мусів усту-пити і перейшов до Риму 1882.

1875 Ліквідація унії російським у-рядом на Холмщині й Під-

ляшші. Помагали москалям в тому галицькі москвофіли з Маркилом Попелем у проводі. По мученичих трупах холмського та підляшського населення, при помочі війська та жандармів переведено “возсоєдиненіє,” яких в історії мало (мученики села Дрелова та Пратулина).

1882 Папа Лев XIII доручив Єзуїтам перевести реформу Василіян. Реформу почато від монастиря в Добромулі, де засновано під проводом єзуїтів новіціят. Хоч спершу побоювались, що це буде дорога до облатинщення, то ця реформа вийшла на добро. Зреформовані Василіяни повели серед нашого народу дуже корисну роботу, як у Західній Україні, так і на Закарпатті та за океаном. Чин св. Василія видав із поміж себе цілий ряд світлих постатей на полі науки та сівачів Божої Правди. З поміж Василіян вийшов цілий ряд єрархів, між ними митроп. Андрей Шептицький і перший єпископ Українців у Америці преосв. Сотер Ортинський.

1885 Галицьким митрополитом став Сильвестр Сембратович, третій з черги кардинал української церкви, а другий з походження Українець.

1885 Старанням кардинала Сембратовича основано нову

єпархію з осідком у Станиславові, до якої належало Покуття, Буковина і східне Поділля. Першим станиславівським єпископом став о. д-р Юліян Пелеш, визначний богослов та історик, автор 2-томової Історії Української Церкви в німецькій мові.

1891 Відбувся Львівський Синод.

1901 Андрей граф Шептицький, нащадок старого боярського роду, що дав українській Церкві кількох визначних владик, вступає на митрополичий престіл у Львові. Митрополит Шептицький — це найвизначніша постать в нашому житті на переломі 19 і 20 століття. Великий ум та благородне серце зєднали йому симпатії цілого українського народу, католиків і православних. Був він оборонець прав українського народу перед ріжними окупантами, що в час його митрополитування загарбували наші землі.

1904 Єп. Григорій Хомишин стає станиславівським єпископом і править цією єпархією до 1945 р., коли большевики його вивезли.

1907 Організовано єпархію для Українців католиків у ЗДА. Першим єпископом став Сотер Ортинський, ЧСВВ.

1912 Створено єпископство для Українців католиків у Кана-

ді. Першим єпископом став Преосв. Никита Будка — тепер на засланні в Росії.

1914 Наїзд москалів на Галичину та вивіз митрополита Андрея в глибину Московії (Курськ і Сузdal'). Московія зачала насильно насаджувати в Галичині православіє (україножер Евлогій).

1924 Преосв. Константин Богачевський поставлений єпископом для Українців католиків у ЗДА.

1924 Поставлено окремого єпископа для греко-католиків, що походять із Закарпаття з осідком у Пітсбургу.

1928 Митроп. Шептицький оснував у Львові Богосл. Академію.

1929 Поставлено єпископом помічником Митр. Шептицького Преосв. Івана Бучка. Преосв. Іван Бучко зберігся єдиний з галицької єпархії тільки тому, що, виїхавши 1939 на візитацию до Полудневої Америки, неміг повернутися більше до Львова. Тепер Преосв. Бучко є Апостольським Візитатором для Українців-католиків у Західній Європі та опікуном скитальської діяспори.

1931 Преосв. Николай Чарнецький, ЧНІ, номінований Апостольським Візитатором для вірних візантійсько-словянського обряду на Во-

лині і Підляшші. Тепер він на за-
сланні.

1938 Митрополит Шептицький ви-
дає пастирський лист в обо-
роні православних Українців у Поль-
щі, яким нищено церкви; спалено або
зруйновано тоді понад 180 право-
славних церков. Про це варварство
митр. Андрей доніс Апостольській
Столиці, яка зі своєї сторони проте-
стувала перед польським урядом, і на
інтервенцію якої польський уряд при-
пинив дальнє руйнування церков.

1940 Помер єпископ бачванських
Українців Діонисій Наряді,
ревний пастир та великий україн-
ський патріот. (Помер отруєний во-
рогами.)

1944 Помер у Львові серед загад-
кових обставин большевиць-
кої дійсности митрополит Андрей
Шептицький.

1944 Архієпископ Йосиф Сліпий
перебрав управу Галицької
Митрополії.

1945 Большевицька влада арешту-
вала Митрополита та всіх
єпископів української католицької
Церкви в Західній Україні (12 квітня
1945).

1946 Большевицький уряд при по-
мсчі НКВД зібрав т.зв. “со-
бор” у Львові та зліквідував греко-
католицьку Церкву на Зах. Україні.

1947 Помер в большевицькій тюрмі єпископ Перемишля Преосвящений Йосафат Коциловський, ЧСВВ.

1947 Большевики замордували Преосв. Теодора Ромжу, єпископа мукачівської єпархії.

1948 Помер на засланні єпископ Станиславівський Преосвящений Григорій Хомишин.

1948 Утворення нових єпископств у Канаді. Єдину досі дієцезію поділено на три ексархати: Центральний Ексархат з осідком у Вінніпегу, яким управляє Архієпископ Василій Ладика, ЧСВВ, та єп. помічник Преосв. Максим Германюк, ЧНІ. Західний Ексархат з осідком в Едмонтоні — ексарх Преосв. Ніль Саварин, ЧСВВ. Східний Ексархат з осідком в Торонто — ексарх Преосв. Ізидор Борецький.

1950 Комуністичний чеський уряд урештував Преосв. Павла Гойдича єп. Пряшева та його помічника Преосв. Василія Гспка, яких засуджено в 1951 р. на досмертну тюрму за “шпіонажу.”

ЗАКІНЧЕННЯ

На закінчення оцієї книжечки, що містить в собі майже самі цифри, які, все таки, говорять самі за себе, зробимо ще такі висновки:

1) Історична доля казала нашому народові жити на грані двох світів — Сходу й Заходу. В слід за тим у нас перехрещувалися одні й другі впливи. Однаке, наш народ своєю духовістю є схильний більше до Заходу. Це видно також і в церковних справах. Прийняття християнства у східній формі — має багато впливів із західної Церкви, і то від самого початку.

2) Наш народ прийняв християнство в католицькій формі, тому, що в час хрещення Русі-України не було роздору, а найновіші наукові досліди проф. Дворніка виказують, що і “патріярх схизми” Фотій помер у єдності з Римом.

3) Відпаднення царгородської Церкви від Риму спершу цілком не інтересувало нашої Церкви. Щойно Царгородом настановлювані митрополити старались нашу Церкву відтягнути від Заходу, а відтак Москва, що хотіла через церкву обмосковити наш народ.

4) Єдина природна форма українського релігійного життя — це українська католицька Церква, обєднана з Римом, що лучила б в собі красу східного українського обряду (своєрідного, ріжного від чисто грецького і московського), і ясно оформлену догму, і правопорядок Заходу в одну гармонійну цілість, що себе так гарно оправдала в Західній Україні.

5) Символом української католицької Церкви буде для нас на завжди бл. пам. митрополит Андрей Шептицький, що єднав у собі глибоке знання східної і західної богословії в злуці з Апост. Столицею, любив і заховував українську церковну традицію та працював, як і Церква яку він очолював, на Славу Триєдного Бога і добро Українського Народу.

Кінець

ВІДГОМІН “СЛОВА ДОБРОГО ПАСТИРЯ”

...Поява книжечок із Вашого Видавництва являється великим досягненням у нашій релігійній літературі. Своїм легким стилем, а рівночасно — глибиною думки, вони кличуть читача до призадуми над собою—над його відношенням до Бога. За ці книжечки дуже дякую.

Остаю у Христі Ісусі
о. Ярослав Свищук
*

...I trust that I have been clear as to changes. I also want to commend you on the wonderful literature you publish in the form of these pamphlets, they truly are a work of God.

Sincerely
Mrs. Nicholas Podney

*

...В залученню посилаю \$5, як передплату за два роки і різдвяний дар \$2. І бажаю Вам як найкращих успіхів у Вашім видавництві — і для слави Бога, і для добра українського народу.

Йосиф Процюк

*

...В сім листі посилаю Вам передплату на оту гарну книжочку “Через Марію до Ісуса.” Я посилаю \$5. Якби всі Українці в Америці читали оті книжочки, то би не було такого лиха, як є тепер, спеціально між Українцями.

Іван Дмитрів, Шикаго, Ілл.

ДОБРОДІЇ “СЛОВА ДОБРОГО ПАСТИРЯ”

На видавання наших книжечок зложили свою жертву Вш. п.п.:

1. Йосип Процюк, Гемтремк, Миш.
(вдруге) \$5.00
2. Марія Стаків, Бейон, Н. Дж. 7.00
3. Микола Гриник, Чесепік Сіті, Мд. 7.00
4. Софія Жминдак, Ню Йорк, Н. Й..... 5.00
5. Г. Дзявроник, Шикаго, Ілл. 5.00

Ціна 15 ц.

ДОРОГІ ЧИТАЧІ! З Божою помічною увійшли ми з видаванням цих книжечок уже в третій рік. В цій нашій нелегкій праці мали багато Добродів щирого серця, які нам помогають. І за це їм окреме і щире спаси Біг. Але є й такі Читачі, що наші книжечки "Слова Доброго Пастиря" приймають, а за цілих два роки й цента не заплатили, інші ж вплатили всього \$1.00. Закликаємо до сумління цих Читачів, щоб свій довг заплатили й цим станули нам до помочі. Передплата на увесь рік \$1.50.

* * *

Передплатники й Читачі! Якщо змінюєте адресу, то повідомляйте рівночасно про це нашу адміністрацію, подаючи стару й нову адресу. Відновляйте передплату й платіть залегlosti! Скріпляйте наше видавництво! На цілий рік лише \$1.50.

* * *

МАЄТЕ Ваших СИНІВ чи БРАТІВ у ВІЙСЬКУ, а може й на ФРОНТИ? То передплатіть їм оцю маленьку, приступну книжечку "Слово Доброго Пастиря"! Вона стане для них найвірнішим другом у їх вояцькій долі. І цим зробите їм милу несподіванку. Передплата на рік \$1.50.

* * *

Замовлення і передплату на "Слово Доброго Пастиря" посыайте на адресу:

"Базиліанські Священики"
Basilian Fathers
Box 231
Glen Cove, L. I., N. Y.

"Слово Доброго Пастиря"
Видавництво О.О. Василіян
у ЗДА

[PRINTED
IN U.S.A.]